

Recenzja rozprawy doktorskiej
mgr Katarzyny Borowskiej

***Role funkcjonariuszy Policji Wydziału Ruchu Drogowego
w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego. Studium socjologiczne***

Promotor: prof. dr hab. Jan Maciejewski

Problematyka Policji jest w ostatnich trzech dekadach często podejmowana w pracach licencjackich, magisterskich oraz pracach doktorskich. Najczęstszym powodem podejmowania analiz policji są wyzwania związane z bezpieczeństwem w ruchu drogowym, walce z przestępczością zarówno pospolitą jak zorganizowaną. Wyzwania te powodują zaangażowanie w podejmowane działania, funkcjonariuszy posiadających specjalistyczną wiedzę, umiejętności, odpowiednie kompetencje oraz doświadczenie. Ponadto media jak i opinia publiczna często skłonne są do prostych generalizacji oraz ocen również nieuprawnionych i nie zawsze przychylnych Policji jako organizacji, ale także funkcjonariuszom na co dzień zmagających się z wyzwaniami i ciągłą oceną ze strony przełożonych.

Praca doktorska pani mgr Katarzyny Borowskiej idealnie wpisuje się tematycznie w ten trend badawczy. Podjęte przez nią analizy teoretyczne i empiryczne są ważne i znaczące, także kontekście, w jakim Autorka bada tę grupę zawodową (będąc jednocześnie jej uczestnikiem). W Polsce dalej istnieje luka w kompleksowych badaniach socjologicznych dotyczących funkcjonariuszy Policji, a szczególnie w kontekście roli funkcjonariuszy Wydziału Ruchu Drogowego w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego.

Podejmowana przez Autorkę rozprawy doktorskiej problematyka wpisana jest w nurt socjologicznych badań nad grupami dyspozycyjnymi, których zostały zainicjowane w Uniwersytecie Wrocławskim przez profesorów Jana Maciejewskiego, Zdzisława Zagórskiego, Zdzisława Morawskiego. Rezultatem tych badań i rozważań naukowych jest ukształtowanie prekursorskiej orientacji badawczej oraz wrocławskiej szkoły socjologii grup dyspozycyjnych. Szczególne znaczenie w tym kontekście ma dorobek profesora Maciejewskiego, który w swoich pracach spaja znaczenie grup dyspozycyjnych i ich funkcjonariuszy w systemie

bezpieczeństwa państwa. Dorobek wrocławskiej szkoły grup dyspozycyjnych jest wzbogacany o kolejne podejmowane badania, granty unijne analizy oraz powstające prace doktorskie, które świadczą o tym jak kwestia bezpieczeństwa podniesiona powinna być do roli nadrzędnej. Powstanie pracy doktorskiej uzupełniającej nurt badań nad grupami dyspozycyjnymi dobrze wpisuje się w tradycję tychże badań grup dyspozycyjnych w ujęciu socjologicznym. To ważne również dlatego, że ten nurt ma już swoją tradycję oraz duży dorobek.

Godne zaznaczenia w literaturze przedmiotu dotyczącej Policji jest także to, że uwaga badaczy trwale skupiona jest na niej jako na instytucji i organizacji składającej się nie tylko z funkcjonariuszy ale również wartości i norm wnoszonych do niej. Zwrócenie uwagi na funkcjonariuszy Policji w kontekście ich roli, jest z pewnością znaczącym elementem rozwoju badań poświęconych tej grupie dyspozycyjnej w nurcie socjologicznym.

Podsumowując, podejmowany w tej pracy temat jest wciąż aktualny i odnosi się do ważnych i znaczących problemów bezpieczeństwa we współczesnym społeczeństwie. Warto podkreślić, że obrona przez mgr Katarzynę Borkowską grupa badawcza jest bardzo interesująca niekoniecznie często badana. Dlatego można uznać, że jej badania w kontekście społeczeństwa informacyjnego są interesujące. Powodem jest także spora trudność w dostępie do prowadzenia badań wynikająca z procedur związanych z podejmowaniem badań funkcjonariuszy jak i samych respondentów, których opisałam w jednym ze swoich artykułów jako „respondentów trudnych”. Praca mgr Katarzyny Borowskiej jest więc zarazem ważną i znaczącą próbą systematyzacji istniejącego materiału poświęconego Policji i kulturowym determinantom ich roli w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Zaprojektowane i przeprowadzone przez Autorkę badania, są udaną próbą rozszerzenia istniejącego paradygmatu funkcjonowania grup dyspozycyjnych. To również otwarcie się na dalsze badania z zakresu innych dyscyplin naukowych w dziedzinie nauk społecznych. Temat pracy jak i podjęty wysiłek badawczy są ważnym przyczynkiem do opisu tej instytucji, a także opisu dość trudnej roli funkcjonariuszy Policji w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, zwłaszcza w kontekście nowych wyzwań ostatnich lat. To także ważne wyzwanie, związane nie tylko z rolą funkcjonariuszy ale w szerszym kontekście, w budowę wizerunku Policji w utrzymaniu bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Ocena poprawności struktury rozprawy

Recenzowana przeze mnie rozprawa doktorska z wyłączeniem aneksu ma 347 stron, składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów: teoretycznych, metodologicznego i empirycznego - z których każdy z nich podzielony został na mniejsze jednostki - wniosków końcowych oraz bibliografii. Na końcu pracy dołączony został aneks, w którym Autorka zamieściła tabele z wynikami przeprowadzonych badań i autorski kwestionariusz ankiety, a także scenariusz wywiadu oraz dokumenty związane z procedurą administracyjną badań.

We wstępie Autorka przedstawiła tło pracy, zarówno z perspektywy socjologii grup dyspozycyjnych w ujęciu Jana Maciejewskiego, jak i ról społecznych i ich realizacji opisanych przez P. Sztompkę i innych autorów. Zwraca uwagę na szeroki wachlarz powinności związanych z realizacją roli funkcjonariusza, odpowiedzialnego za bezpieczeństwo w ruchu drogowym. Autorka odwołuje się do odniesień teoretycznych, które przedstawia z powołaniem się na zagadnienia socjologiczne ich autorów.

W pierwszym rozdziale zostały przedstawione rozważania teoretyczne dotyczące roli społecznej w teoriach socjologicznych z odniesieniem do pełnienia tej roli przez funkcjonariuszy Policji, ze zwróceniem szczególnej uwagi na role społeczne w podejściu socjologii grup dyspozycyjnych. Na końcu rozdziału zawierającego przegląd tych podejść teoretycznych, - co warto zauważyć i docenić - Autorka w swoich rozważaniach, zwraca uwagę zarówno na przyjmowanie roli jak i jej tworzenie jej w kontekście układu kulturowego, w którym jest kreowana. Dąży również do wykrycia ukrytej roli, współtworząc ją w swoim wyobrażeniu w sposób mający potwierdzić jej prawa do wykonywania. Rozważania dotyczące roli w ujęciu socjologicznym na potrzeby tej dysertacji, są szerokie i ujmują wszelkie jej aspekty w odniesieniu do analizy roli funkcjonariuszy policji.

W rozdziale drugim poświęconym policji w systemie bezpieczeństwa państwa Autorka na podstawie przeglądu literatury zarówno socjologicznej, jak i z obszaru innych nauk społecznych oraz aktów normatywnych dotyczących Policji dokonała analizy struktury organizacji współczesnej Policji, odniosła się do zawodu i służby funkcjonariuszy w kontekście biurokratycznego ujęcia Maxa Webera. W rozdziale tym znajduje się również geneza omawianej grupy dyspozycyjnej, oraz jej ujęcie w kontekście funkcjonowania tychże grup. Następnie Autorka przechodząc sprawnie do instytucjonalnego osadzenia Policji w administracji publicznej, i opisuje pełnienie ról zawodowych funkcjonariuszy w Wydziale Ruchu Drogowego. W ostatnim podrozdziale dotyczącym wypadków drogowych jako wskaźnika bezpieczeństwa w ruchu drogowym Autorka nawiązuje do kolejnego trzeciego już rozdziału poświęconego bezpieczeństwu na drogach w socjologicznej perspektywie. Opis drugiego rozdziału, jest spójny i logiczny, a Autorka umiejętnie kompiluje wiedzę z

wykorzystaniem literatury przedmiotu. Rozdział ten jest dobrze przemyślany, spójny i wskazuje na to, że pani magister Katarzyna Borowska posiada wiedzę nie tylko teoretyczną, ale również praktyczną, co pozwala jej na prowadzenie narracji z dwóch perspektyw, co jest cenne i co przekłada się na wysoką wartość tego rozdziału.

Trzeci rozdział, nieco mniejszy objętościowo od poprzednich zawiera opis teoretyczny bezpieczeństwa gdzie Autorka wskazuje, że jest to stan niemierzalny, i dlatego ważne jest w jaki sposób analizuje się, opisuje rozmiary i skale bezpieczeństwa z perspektywy jednostki i państwa. Słusznie zatem Autorka wskazuje jak ważne jest ujęcie socjologiczne bezpieczeństwa, zwłaszcza w świetle wydarzeń ostatnich lat, kiedy jako społeczeństwo żyjemy raczej w poczuciu niepewności, ciągłej, czasami nieprzewidywalnej zmiany niż w poczuciu bezpieczeństwa. To z kolei rodzi dalsze oczekiwania społeczne wobec sprawności zadaniowej grup dyspozycyjnych niepewnej współczesności.

W podrozdziale działań społecznych w sferze bezpieczeństwa państwa Autorka podejmuje rozważania bezpieczeństwa w kontekście wartości, wskazując, że z perspektywy socjologicznej problematyka bezpieczeństwa przejawia się w kontroli lub jej braku nad tym, co stanowi realne zagrożenie dla cenionych przez jednostkę wartości. Zwraca uwagę na wzrost roli wyspecjalizowanych grup militarnych, paramilitarnych i cywilnych w systemie bezpieczeństwa państwa.

W kolejnym podrozdziale zwraca zasadnie uwagę na społeczne czynniki bezpieczeństwa w ruchu drogowym wskazując, że analiza bezpieczeństwa zarówno jako stanu i procesu, jest ważna w odniesieniu do bezpieczeństwa na drogach. To ważne w odniesieniu do wielu wypadków na drodze oraz próbach ich ograniczenia również, przez działania prewencyjne.

Rozdział ten jest spójny i logiczny, a Autorka korzysta w nim z rozległej literatury przedmiotu, wskazując na niuanse dotyczące bezpieczeństwa w ujęciu socjologicznym.

Kolejny czwarty już rozdział zawiera dyrektywy metodologiczne, opis konceptualizacji i operacjonalizacji problematyki badawczej oraz schemat swojego postępowania metodologicznego. To ważna część pracy wymagająca uwagi i przemyśleń dotyczących podejmowanego procesu badawczego. Wypracowana metodologia badań własnych została wykorzystana prawidłowo i przedstawiona w jasny, klarowny i zrozumiały sposób. Należy zaznaczyć, że było to dla Autorki spore wyzwanie z uwagi zarówno na dobór odpowiednich metod, technik i narzędzi jak projektowania przeprowadzenia badań w grupie tzw. trudnego respondenta, wspomnianego wcześniej w tejże recenzji.

Autorka wskazuje na przesłanki przemawiające za realizacją badań w tym: odgrywanie istotnych ról funkcjonariuszy ruchu drogowego w systemie bezpieczeństwa państwa oraz powody natury osobistej ponieważ Autorka sama realizuje analizowaną rolę funkcjonariusza Wydziału Ruchu Drogowego. Pozwala jej to na ogląd tej grupy z perspektywy teoretycznej jak i praktycznej. Służy też uzupełnieniu luki badawczej w obszarze socjologii grup dyspozycyjnych (warto zaznaczyć, że niewiele jest tak szerokich badań socjologicznych nad społecznymi aspektami służby w Policji). Autorka rozprawy wskazuje też na powszechnie dostępne badania sondażowe realizowane przez CBOS i inne pracownie badawcze dotyczące kwestii ogólnych, takich jak: ocena działalności i zaufania do instytucji publicznych (w tym Policji), które są jak wskazuje „luźno związanych z rolami społeczno-zawodowymi realizowanymi przez funkcjonariuszy”. Badania dotyczące pełnionych ról, przez funkcjonariuszy Policji, praktycznie nie są dostępne zarówno w publikacjach naukowych jak i rzadko podejmowanych badaniach socjologicznych konkretnej grupy dyspozycyjnej.

Rozdział piąty jest nie tylko interesujący ale stanowi ważną naukowo część rozprawy. Doktorantka przedstawiła w nim analizę wykonywania ról zawodowych funkcjonariuszy w ujęciu jakościowym, zwracając uwagę na uwarunkowania pełnienia służby funkcjonariuszy policji w ruchu drogowym, w tym sposób organizacji przestrzeni życia codziennego policjantów. Analizując uzyskane w toku badań dane Autorka wskazuje na trzy kluczowe obszary: zasoby ludzkie, nowoczesne wyposażenie oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych z jednoczesnym wskazaniem funkcjonariuszy na potrzebę inwestycji w tych obszarach, które są niezbędne dla poprawy efektywności działań Policji.

W podrozdziale dotyczącym postrzegania praw i obowiązków przez funkcjonariuszy ruchu drogowego, wskazuje na występowanie konfliktów w wykonywaniu przydzielonych ról, oraz premiowania, ścieżki awansu zawodowego, które są problemem konfliktogennym występującym we wszystkich badanych jednostkach. Konflikty mają wielowymiarowy charakter i wpływają zarówno na ich życie zawodowe, jak i prywatne utrudniając wykonywanie tych specyficznych ról.

W kolejnym podrozdziale zatytułowanym *Indywidualność działań funkcjonariuszy policji na rzecz bezpieczeństwa w ruchu drogowym*, Autorka wskazuje na podstawie wypowiedzi ekspertów, że aby poprawić bezpieczeństwo na drogach, konieczne jest zwiększenie liczby funkcjonariuszy oraz intensyfikacja działań szkoleniowych i ćwiczeń praktycznych, zgrywających oraz zwiększenie zasobów kadrowych.

Interesująca jest również podejmowana w rozdziale 5.4 *ocena zasadności stosowania kar na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym*. Autorka analizując wypowiedzi ekspertów

stwierdza, że większość respondentów dostrzega istnienie luk prawnych, które wpływają na bezkarność kierujących. Stąd wskazanie na to, że *pewne aspekty prawa drogowego wymagają doprecyzowania, a wyższe sankcje oraz spójny system prawny mogłyby znacząco wpłynąć na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym*. Ostatni podrozdział zatytułowany *Opinie o stanie edukacji dla bezpieczeństwa na drogach*, był równie interesujący jak poprzednie. Autorka wskazuje, że na podstawie analizy uzyskanych wypowiedzi ekspertów, że konieczność uczestnictwa funkcjonariuszy ruchu drogowego w edukacji dotyczącej bezpieczeństwa ruchu drogowego jest ważna a praktyczna wiedza i doświadczenie funkcjonariuszy mają duży wpływ na odbiorców tych działań. Ponadto funkcjonariusze powinni być pierwszymi a nie jedynymi uczestnikami działań edukacyjnych i jak wskazuje Autorka *współpraca z innymi instytucjami może zapewnić bardziej kompleksowe podejście do edukacji i zwiększyć jej efektywność dla jakości służby*.

Kolejny rozdział przedstawia *specyfikę ról społeczno - zawodowych funkcjonariuszy w świetle badań własnych*. Ta część dotyczy badań ilościowych i została przedstawiona w sposób interesujący ale jednocześnie spójny i logiczny. Wskazuje na różnice w odpowiedziach funkcjonariuszy, które są istotne statystycznie w zależności różnych komend. Autorka przedstawiła wyniki swoich badań również graficznie, co zwiększa przejrzystość prezentowanych wyników badań.

W rozdziale siódmym zatytułowanym *Czynniki społeczne i zawodowe ról funkcjonariuszy Policji Wydziału Ruchu Drogowego*, Autorka wykazała wiele starań w analizie i prezentacji wyników swoich badań. W podsumowaniu stwierdza, że *analiza wyników wskazuje, że płeć, wiek czy posiadane wykształcenie nie odegrały istotnego wpływu na poziom realizacji ról społeczno-zawodowych pełnionych przez funkcjonariuszy Wydziału Ruchu Drogowego*.

Reasumując należy stwierdzić, że struktura pracy jest przemyślana i właściwa. Wyniki badań Autorki w części empirycznej, a także wiedza teoretyczna zostały zebrane, opisane i zinterpretowane prawidłowo. Wyniki badań również zinterpretowane zostały prawidłowo, a wnioski wyciągnięte z przeprowadzonych analiz socjologicznych są „wartością dodaną” do implementacji w gremiach przełożonych policji. Pani magister Katarzyna Borkowska dowiodła swoją samodzielność i dojrzałość intelektualną w opracowywaniu autorskiej rozprawy doktorskiej, które jest konieczne do przeprowadzania analiz socjologicznych.

Autorka załączyła w pracy dość obszerną bibliografię, która wskazuje na znajomość literatury przedmiotu a co za tym idzie również umiejętną kompilację wybranych tekstów.

Ocena formalnej strony rozprawy (poprawność redakcyjno-językowa, opanowanie techniki pisanie pracy, sporządzania przypisów, tabel, bibliografii)

Strona formalna rozprawy spełnia wszystkie wymagania, choć zdarzają się potknięcia językowe, wynikające być może ze zmęczenia i konieczności zakończenia ostatecznej wersji rozprawy. Niemniej należy wskazać, że język, którym posługuje się pani magister Katarzyna Borkowska, jest językiem naukowym a drobne literówki i drobne błędy natury stylistycznej lub gramatycznej, nie wpłynęły znacząco na jakość pracy doktorskiej. Pewne uwagi mogą dotyczyć zmiany osoby, w której wypowiada się Autorka dysertacji mianowicie, zdarza się, że zaczyna pisać w pierwszej osobie, a w innych częściach pracy pisze w liczbie mnogiej, co nie wpływa znacząco na jakość pracy i jej ocenę recenzencką.

Ponadto zaprojektowane w dysertacji wykresy, rysunki, tabele są przemyślane przez Autorkę i dobrze opracowane również pod względem technicznym i redakcyjnym. Należycie oddają prowadzone analizy, uzyskane wyniki badań własnych i sformułowane wnioski. Są również poprawne w kwestii sformułowanych tytułów z podaniem źródeł danych zawartych w tabeli.

Ocena znajomości metod i technik badawczych przyjętych i zastosowanych w rozprawie

Celem swoich badań naukowych i całej dysertacji Autorka uczyniła eksplorację socjologiczną problematyki związanej z pełnieniem ról przez funkcjonariuszy ruchu drogowego. Prawdłowo sformułowała główne problemy badawcze i hipotezy, które potwierdziła w trakcie swojego wywodu. Określone zostały także prawidłowo zmienne zależne i niezależne, które mają wpływ na potwierdzenie lub odrzucenie hipotez.

Aby rozwiązać główny problem badawczy Autorka zastosowała triangulację metod, posługując się zarówno metodą ilościową, jak i komplementarnymi dla niej metodami jakościowymi (wywiady z ekspertami). Badania ilościowe i jakościowe w mojej ocenie zostały dobrane i zastosowane prawidłowo i adekwatnie zarazem do tematyki pracy, jak i podejmowanych socjologicznych problemów badawczych.

Autorka planowane badania osadziła w podejściu badawczym R. Mertona, T. Parsons, założyła również, że w obecnym systemie prawnym najważniejszą instytucją odpowiedzialną za właściwą politykę bezpieczeństwa w państwie jest Policja, której zadaniem jest ochrona bezpieczeństwa publicznego i porządku publicznego jako wartości. Stąd też funkcjonariusze ruchu drogowego realizują swoje powinności zgodnie z przepisem prawa jak i realizacją zdań z zakresu prewencji i profilaktyki.

Za przedmiot badań Autorka uznaje role społeczno-zawodowe wykonywane przez funkcjonariuszy Policji Wydziału Ruchu Drogowego w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego.

Celem badań było określenie roli społeczno-zawodowej funkcjonariusza policji Wydziału Ruchu Drogowego w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Autorka w ramach realizacji tego celu dążyła do *poznania determinantów, uwarunkowań i osobliwości w związku z realizacją ról zawodowych przez funkcjonariuszy oraz znaczenia ich pracy dla systemu bezpieczeństwa wewnętrznego*. Założyła również, że podjęta analiza pozwoli dodatkowo na *wypracowanie wzoru społecznego funkcjonariusza ruchu drogowego oraz wskazanie specyfiki jego służby* a zrealizowane badania mogą dostarczyć cennych informacji dotyczących społecznej percepcji funkcjonariuszy policji Wydziału Ruchu Drogowego oraz ich roli w społeczeństwie.

Wypracowanie zarówno głównego jak i szczegółowych problemów badawczych umożliwiło Autorce prawidłowe postawienie hipotez badawczych stanowiących przypuszczenia co do stanu faktycznego omawianych zagadnień. W rozprawie doktorskiej zdecydowała się na zastosowanie metodę sondażu diagnostycznego zarówno w badaniu ilościowym, jak i jakościowym. Jako powód takiego wyboru uznała poznanie interesującego ją zjawiska społecznego, ustalenia jego zakresu, poziomu oraz intensywności, co pozwoliło jej to zjawisko wyjaśnić i ocenić w toku rozważań teoretycznych jak i przeprowadzonych badań.

Ponadto uznała, że dane uzyskane w wyniku zastosowania tej metody to m. in. dane ilościowe, tzw. „twarde dane”, które trudno podważyć. Uznała również, że zaletą tej metody jest wysoki stopień standaryzacji badania (charakterystyki ilościowe i jakościowe otrzymane w wynikach badania sondażowego mogą być porównywane ze sobą). Oprócz tego przez zastosowanie aparatu analizy statystycznej w badaniu ilościowym możliwe było dla Autorki poszukiwanie związków, relacji, zależności pomiędzy analizowanymi zmiennymi.

Natomiast w odniesieniu do badania jakościowego dzięki odpowiedniemu doborowi próby respondentów, metoda sondażu diagnostycznego pozwalała na uzyskanie unikatowych wyników, które są reprezentatywne dla całej populacji policjantów i były zdaniem Autorki elastyczne w zastosowaniu. W celu zrozumienia badanego zagadnienia, możliwość uzyskania odpowiedzi na różnorodne pytania badawcze oraz poniesienia wiarygodności danych uzyskanych w pracy Autorka dysertacji zastosowała triangulację, która polega w jej przypadku na łączeniu wyników z badań prowadzonych metodami jakościowymi i ilościowymi. To interesujące podejście, tym bardziej że, aby coś stwierdzić z większą pewnością, należy właśnie posłużyć się obrazem otrzymanym z różnych perspektyw, wielu punktów widzenia, danymi pochodzącymi z różnych źródeł w celu przeprowadzenia ich weryfikacji oraz lepszego rozumienia badanego fenomenu służby w policji. Wskazuje na to wielu badaczy np. według Krzysztofa Koneckiego, triangulacja jako procedura obiektywizacji rezultatów postępowania

badawczego jest wieloaspektowa i jednocześnie niejednoznaczna ale jest w pewnym sensie uniwersalnym sposobem weryfikowania danych, w celu 'urealnienia' wyciąganych wniosków oraz potęgowania ich siły argumentacyjnej (K.T.Konecki. Triangulation and dealing with the realness of qualitative research, <https://www.czasopisma.uni.lodz.pl/qualit/article/view/12134>).

Należy również nadmienić, że metoda badań jakościowych sama jest przedmiotem badań, a samo pojęcie 'badania jakościowe' kryje grupę wzajemnie powiązanych terminów i założeń. Badania jakościowe mają złożone tło historyczne, można w nim odnaleźć tradycje pozytywizmu i post strukturalizmu. Posługiwanie się wieloma metodami przez Autorkę dysertacji wyrazem próby zagwarantowania wnikliwego zrozumienia badanego zjawiska. Taką wnikliwość wykazała Autorka, zdając sobie zapewne sprawę z tego, że nigdy nie jest możliwe uchwycenie obiektywnej rzeczywistości. Takie podejście uważam też za dużą zaletę tej dysertacji.

Skala Likerta wprowadzona jeszcze w latach trzydziestych ubiegłego wieku jest nadal aktualna, a wykorzystywana współcześnie w badaniach naukowych pozwala na dokładne zobrazowanie postaw badanych, kiedy zależy nam na wykryciu nawet niewielkich różnic, które mogą mieć wpływ na wyniki. Ponadto oprócz ocenienia pozytywnych i negatywnych stwierdzeń, pytanie ankietowe w skali Likerta można ocenić częstotliwość, jakość lub chociażby odczucia ważności, a także stopień akceptacji zjawiska lub poglądu. Ponadto skale Likerta są łatwiejsze dla zrozumienia i odpowiedzi ankietowanych niż pytania otwarte, co jest szczególnie ważne w badaniu tzw. trudnych respondentów, jakimi są funkcjonariusze nie tylko Policji. Połączenie więc badań ilościowych i jakościowych wzmacniają tę część pracy doktorskiej i uznaję je za dobre i przemyślane przez Autorkę rozwiązanie.

Na uwagę zasługuje sam proces doboru respondentów zarówno w podejściu ilościowym jak i jakościowym. Dobór próby, słusznie zresztą, był celowy a uzyskana zgoda na badania wśród funkcjonariuszy umożliwiły jej realizację wyzwań badawczych.

Podsumowując ten aspekt oceny pracy należy stwierdzić, że wiedza i umiejętności metodologiczne pani magister Katarzyny Borkowskiej są na dobrym poziomie, tym bardziej, że w toku całej pracy umiejętnie prowadzi swoje założenia i badania uzasadniając je zyskanymi w trakcie badań wynikami i prowadzonymi analizami. Cel pracy został zrealizowany prawidłowo a analiza dokonana w sposób systematyczny. Wyciągnięte przez Autorkę dysertacji wnioski świadczą o jej dużej pracowitości i znacznej wnikliwości badawczej.

Ocena merytoryczna

Recenzowana przeze mnie praca doktorska stanowi na pewno interesującą, ważną i znaczącą analizę. Autorka wykazała się rzetelną wiedzą i dobrą znajomością metod i zasad prowadzenia przeprowadzonych przez nią badań naukowych.

Tematyka podjęta w pracy jest ważna, znacząca i aktualna, zarówno z teoretycznego, jak i aplikacyjnego punktu widzenia i co należy nadmienić bardzo trudna w realizacji ze względu na środowisko tzw. trudnego respondenta. Praca ta stanowi ważny i merytoryczny wkład do stanu wiedzy nauk socjologicznych w subdyscyplinie socjologii grup dyspozycyjnych. Pani magister Katarzyna Borkowska sprawnie porusza się również w obszarach różnych dyscyplin naukowych – zarówno nauk socjologicznych (socjologii grup dyspozycyjnych) ale i nauk o bezpieczeństwie.

Zgodnie z wytycznymi ustawy (art. 187 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) recenzent, oceniając wartość merytoryczną pracy, powinien uwzględnić poniższe zalecenia dotyczące tego, że praca powinna prezentować ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie, prezentować umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez doktorantkę a przedmiotem pracy powinno być oryginalne rozwiązanie problemu naukowego w zakresie zastosowania wyników badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej albo oryginalne dokonanie artystyczne.

W świetle powyższych zaleceń, mogę stwierdzić, że pani magister Katarzyna Borkowska bardzo dobrze orientuje się w podejmowanej problematyce, która jest przedmiotem jej rozprawy a fakt realizacji przez nią tej roli zawodowej (jest funkcjonariuszem policji w Wydziale Ruchu Drogowego), pozwoliła jej na rzetelną realizację tychże badań. Dokonany wywód naukowy jest poprawny socjologicznie i miarodajny zarazem w obszarze wybranej teorii, jak i praktyki uzyskanych wyników badań. Praca została poprawnie opracowana pod względem formalnym, ma jasną i logiczną strukturę, a treść poszczególnych rozdziałów rozmieszczona jest zgodnie z postawionymi celami oraz wyczerpuje w całości swoje tytuły.

Mogę również z całą pewnością stwierdzić, że zastosowana w pracy metodologia badań jest prawidłowa i odpowiednia zarówno do celów i zakresu badań. Przedstawiona została w sposób logiczny, jasny i wyczerpujący. Należy również docenić jej wartość naukową i praktyczną uzyskanych wyników badań naukowych tego hermetycznego środowiska. Założenia metodologiczne zostały przez Doktorantkę opracowane prawidłowo, a badania zaplanowane i przeprowadzone w sposób przemyślany, logiczny i pogłębiony. Postawione przez Autorkę hipotezy oraz ich weryfikacja zostały zrealizowane prawidłowo.

Otóż należy wskazać, że oryginalność rozwiązania problemu naukowego to oryginalnie sformułowane problemy badawcze, dobrze zaprojektowana, przemyślana i opracowana procedura badań wraz z szczegółową analizą porównawczą i statystyczną. W odbiorze pracy pojawiają się potknięcia językowe i literówki, co jednak w odniesieniu do podjętego wysiłku badawczego nie ma większego znaczenia.

Drobne krytyczne uwagi z mojej strony nie wpływają jednakże na ostateczną, pozytywną ocenę całości pracy doktorskiej. Należy podkreślić, że badania empiryczne podjęte przez Autorkę wykraczają poza warunki brzegowe stawiane rozprawom doktorskim co jest ich znaczącą zaletą. Wybór podejść teoretycznych prowadzonych rozważań oraz przyjęte rozstrzygnięcia metodologiczne sprawiają, że przygotowaną dysertację można uznać za zamierzenie oryginalne, zarazem z punktu widzenia trafności wyboru strategii procesu badawczego, jak i pracy analitycznej z danymi empirycznymi.

Podsumowanie

Reasumując należy stwierdzić, że Autorka, pomimo drobnych uwag i wątpliwości natury dyskusyjnej z mojej strony, wykazała się bardzo dobrą znajomością podjętej w rozprawie problematyki ale i wykazała się kompetencjami metodologicznymi. Rozprawa jest spójna, logiczna i wpisuje się w dobrze dobrane i wykorzystane ramy teoretyczne w części literaturowej z socjologii i w rozdziałach empirycznych. Sposób realizacji podjętego celu rozprawy, jej założeń metodologicznych oraz bardzo duży wkład pracy mogę stwierdzić, że kierunki interpretacji zaproponowane przez Autorkę mogą być bardzo dobrą inspiracją do kontynuowania badań socjologicznych dotyczących realizacji pełnionych ról w grupach dyspozycyjnych.

Reasumując, mimo drobnych uwag natury stylistycznej i zamieszczonych w recenzji ocen i uwag mogę zdecydowanie stwierdzić, że praca doktorska mgr Katarzyny Borowskiej jest oryginalnym przedsięwzięciem badawczym, potwierdzającym bardzo dobre przygotowanie Autorki rozprawy do samodzielnej pracy badawczej. Jak wcześniej zaznaczyłam rozprawa zawiera wyraźnie sformułowany cel poznawczy, dobre podparcie literaturowe i opiera się na oryginalnym, dobrze zaprojektowanym i przemyślanym oraz zrealizowanym projekcie empirycznym, które oceniam pozytywnie. Całość rozprawy świadczy bardzo dobrze o wiedzy, umiejętnościach i kompetencjach teoretycznych i metodologiczno-badawczych w dyscyplinie nauki socjologiczne Autorki. Stwierdzić zatem mogę, że rozprawa doktorska mgr Katarzyny Borowskiej spełnia wszystkie, określone ustawowo wymagania

stawiane pracom doktorskim a mianowicie podążając za wyżej przytoczonymi wytycznymi ministerialnymi - stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, a magister Katarzyna Borowska wykazała się wiedzą teoretyczną w zakresie nauk socjologicznych. Uzyskane wyniki badań, sposób ich analizowania dostarczają wielu interesujących wniosków i mogą stanowić inspirację do dalszej eksploracji tematu zarówno Autorki jak i innych osób zainteresowanych tego rodzaju wyzwaniami naukowymi.

Uznaję, że przedstawiona przez mgr Katarzynę Borowską rozprawa doktorska stanowi wartościowe, ważne i znaczące opracowanie naukowe podjętego tematu a recenzowana przeze mnie praca w spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim określone w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, co kwalifikuje panią magister Katarzynę Borowską do uzyskania stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki socjologiczne. Recenzowana praca jest więc w mojej ocenie podstawą do dopuszczenia Autorki dysertacji do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Proponowane pytania dla Doktorantki:

1. Jakie komponenty roli społecznej funkcjonariusza Policji determinują skuteczność zadaniową w służbie?
2. Jak rygory prawne determinują służbę funkcjonariuszy, w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia innych uczestników ruchu?
3. W jaki sposób konflikty między rolami zawodowymi i prywatnymi policjantów wpływają na jakość zadaniową ich służby i relacje między funkcjonariuszami oraz w sytuacjach prowadzonych kontroli uczestników ruchu drogowego?
4. Jakie aktywności w zakresie szkoleń dla poprawy stanu bezpieczeństwa ich służby powinni podejmować funkcjonariusze Ruchu Drogowego oraz jakie organizacje, instytucje Doktorantka uważa za niezbędne w kooperowaniu na rzecz bezpieczeństwa na drodze.

dr hab. Jadwiga Mazur
21.10.24